

3. *Ждан А. Н.* История психологии: от античности до наших дней / А.Н. Ждан. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 366 с.
4. История зарубежной психологии, 30-е – 60-е гг. XX в.: Тексты Лучинин А.С. / Под ред. П.Я. Гальперина. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – 344 с.
5. *Марцинковская Т. Д.* История психологии / Т.Д. Марцинковская. – М. : Академия, 2001. – 538 с.
6. *Марцинковская Т. Д.* 100 выдающихся психологов мира / Т.Д. Марцинковская, М.Г. Ярошевский. – М.; Воронеж: МОДЭК, 1995. – 320 с.
7. *Петровский А. В.* История и теория психологии / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – [в 2-х т]. – Ростов н/Д. : Феникс, 1996. – Т.1. – 416 с.
8. *Столяренко Л. Д.* Краткий курс в историю психологии. Основы психологии / Л.Д. Столяренко. – Ростов н/Д. : Феникс, 1999. – С. 47-58.
9. *Теплов Б. М.* О культуре научного исследования. Избранные труды / Б.М. Теплов. – М., 1985. – Т. II. – С. 313.
10. *Шульц Д. П.* История современной психологии / Д.П. Шульц, С.Э. Шульц. – СПб. : Евразия, 1998. – 526 с.
11. *Якунин В. А.* История психологии / В.А. Якунин. – СПб. : Изд-во Михайлова, 2001. – 480 с.
12. *Ярошевский М. Г.* История психологии от античности до середины XX в. / М.Г. Ярошевский. – М. : Мысль, 1996. – 416 с.

Дмитріюк Н. С. ІСТОРИЧЕСЬКИЙ ЕКСКУРС К ПРОБЛЕМІ РОЗВИТТЯ ПСИХІЧЕСЬКИХ СОСТОЯНЬ

В статті раскрыто історическі аспекти розвитку проблеми психіческих состоянь, що просліджуються на різних етапах розвитку общества от періода середньовіччя до наших днів. Осуществлен анализ літературних источников относительно понимания понятия «психіческое состояние».

Ключевые слова: *психіческое состояние, душа, емоції.*

Dmitriuk N. S. HISTORICAL EXCURSE TO THE PROBLEM OF PERSONALITY MENTAL STATES DEVELOPMENT

In the article the historical aspects of the problem of mental states, which can be traced at different stages of development of a society from the Middle Ages to the present day. The analysis of the literature on the understanding of the concept of «mental condition».

Keywords: *mental state, soul and emotions.*

УДК 159.9.072.4

Дронов А. Є. (м. Київ)

КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

В дослідженні розглянуті негативні наслідки наркотизації суспільства та охарактеризовано це явище як асоціальну, протиправну поведінку. Основними методами дослідження є теоретичний аналіз найбільш сучасних наукових джерел з відповідної тематики, проведення опитування та аналіз отриманих результатів з використанням методів математичної статистики. Доводиться, що концептуально важливо встановити основні причини криміногенності адиктивної поведінки, що в свою чергу сприятиме створенню найбільш ефективних можливостей для її первинної профілактики, нейтралізації та усунення.

Ключові слова: *делінквентна поведінка, адиктивна поведінка, наркотизм, наркотичні засоби, психоактивні речовини.*

Постановка проблеми. Сьогодні підтверджує, що одурманення у вигляді вживання наркотиків і токсинів суспільно небезпечне явище. Наркотичні психоактивні речовини інтенсивніше, у порівнянні з алкоголем, погіршують психологічне здоров'я людей, провокуючи на суспільно небезпечну поведінку. На сторінках медичної та кримінологічної літератури про підвищено згубний і незворотній вплив наркотику на людину все частіше говорять такі спеціалісти, як Габиані А.А., Ахмедов Г.Д., Кадиров М.М., Дідковська С.П., Фесенко Е.В., Гарницький С.П. та ін. [1, с. 15].

Особливу категорію, як матеріал для вивчення та найбільше показову в такому полі наукових інтересів складають наркомани-злочинці, що відбувають покарання в установах пенітенціарної системи України та інших країн. Тут достатньо послатися на те, що саме серед злочинців до і під час відбування покарання під впливом наркотичної залежності формуються вражаючі форми аномії, неприйняття морально-правових норм суспільної поведінки, стимулюється підвищена агресивність та правовий нігілізм.

Виклад основного матеріалу. Різкий приріст адиктивних форм поведінки (наркоманії) і пов'язана з цим злочинність в Україні набувають все більш значних масштабів, наростає їх руйнівний вплив на життєдіяльність українського суспільства. Темпи наркотизації населення в Україні не можуть не хвилювати: з 1994 року, число споживачів наркотиків збільшилася в 3,6 рази, а кількість осіб, що вживають наркотики та перебувають на обліку зросла з 1995 року в 2,5 рази. За статистичними даними Управління зв'язків з громадськістю МВС України, на кінець 2013 року в Україні тільки на офіційному обліку перебуває майже 92,5 тисячі споживачів наркотиків, а серед них – майже 540 неповнолітніх. За різними оцінками, кількість наркоманів в Україні становить від 500 тис. до одного мільйона, це 2-3% від загальної кількості населення, і якщо цей показник переткне 7% держава може закінчити своє існування. Якщо брати до уваги лише людей репродуктивного віку, то кожен 30-й громадянин країни є наркоманом(!). Згідно офіційної статистики Міністерства внутрішніх справ України, на 10 тисяч населення припадає 33 наркомана. В Україні за різними даними на обліку в медичних установах України знаходиться 72 тис. таких людей, на обліку в органах внутрішніх справ 154 тисячі [18].

Наркоманія в нашій країні, на думку фахівців, давно набула ознак епідемії. Із початку 90-х років число наркозалежних в Україні щорічно збільшується на 10-12%, із цієї кількості на дорослих припадає 27%, тоді як на підлітків – 60%, а на дітей – 13%. За останні 5 років кількість споживачів наркотиків серед дітей та підлітків у віці до 16 років збільшилася на 45%, в тому числі кількість таких неповнолітніх із діагнозом наркозалежності збільшилася на 25%.

За останні роки серед споживачів наркотиків починає домінувати вікова група від 20 до 30 років, що відповідає загальноєвропейській тенденції. Особи у віці до 30 років складають у нас приблизно 90% споживачів наркотиків.

Приблизно 1,7% наркоманів – учні середніх навчальних закладів, 1,9% – студенти, приблизно 20% – працюючі, решта наркоспоживачів – непрацюючі асоціальні елементи та особи які знаходяться в установах відбування покарань (саме ця категорія є предметом нашого дослідження).

При опитуванні співробітників з числа середнього та начальницького складу установ виконання покарань усіх регіонів України які безпосередньо контактують з особами що відбувають покарання нами були отримані вражаючі дані. Так 15,6% опитаних співробітників вказали що 80% від загальної кількості засуджених схильні до вживання наркотичних речовин, а 10% опитаних вказали на таку саму кількість схильних до систематичного вживання алкоголю. В той самий час 23,3% опитаних співробітників вказали, що 40% засуджених схильні до вживання наркотичних речовин, а 25,3% підтвердили, схильність 40% засуджених до вживання алкоголю. Найбільший відсоток опитаних співробітників – 30% вказали на 20% схильних до вживання наркотиків, причому найбільша кількість респондентів – це 37% стверджують про двадцятивідсоткову кількість схильних до систематичного вживання алкоголю, що в свою чергу підтверджує данні, які надає офіційна статистика.

Дані МОЗ лише підтверджують цю інформацію. Так, підлітки від 13 до 16 років в кількості від 8% до 26% вже стикаються з наркотиками, і вже вживали хоча б один з них. Також, потребують уваги дані МВС, де зафіксовано в 2010 році небачене зростання тяжких злочинів – 40% (це в порівнянні з 2009 роком). До наркоманії ця статистика має пряме відношення, адже кожний сьомий злочин скоєний на цьому ґрунті [19]. Особливу стурбованість викликає поширення наркотизму серед молоді, що в свою чергу зумовлює зріст пов'язаної з наркотизмом злочинності. За останні десять років тільки число злочинів, пов'язаних з наркотиками збільшилася в чотири рази. В окремих регіонах до 60% майнових злочинів вчиняються на ґрунті наслідків наркотичної залежності. Зросла частка злочинів даної категорії, в загальній масі злочинних діянь вони склали більше 3%. Недивно, якщо скоро ми дізнаємося, що більше 10% школярів, пробували героїн.

Частіше потрапляють у небезпечну залежність 15-16 річні підлітки. Причини – прагнення бути «як всі» в компанії; бажання випробувати сильні незнайомі відчуття; нудьга, цікавість. Перші порції зазвичай отримуються безкоштовно – поки не сформулюється залежність, вже потім на придбання психотропних препаратів потрібні гроші тому підлітки стають на злочинний шлях, самі стають розповсюджувачами наркотичних засобів вчиняють крадіжки. Навіть перші пробні дози швидко підкорюють волю людини – викликають бажання знов і знов «зловити кайф» [18].

Наслідки від вживання наркотиків і за ступенем деградації особистості, і за фізичними негативними проявами – процес більш важкий і небезпечний. У стійкій формі наркотична залежність є однією з основних причин рецидиву вживання психоактивних речовин. Така залежність небезпечна тому, що непереможно спонукає людину до прийому наркотиків, навіть якщо вона усвідомлює жахливі наслідки захворювання наркоманією. Говорячи про результати вживання наркотиків, необхідно відзначити, що на відміну від алкоголю, наркотики в цілому значно швидше та глибше руйнують мозок, а відтак, й інтелект людини [2, с. 43]. Схожі висновки роблять і інші науковці наголошуючи, що наркотики і токсини, у порівнянні з алкоголем, значно прискорюють деградації особистості. Так, у результаті вживання наркотиків дегра-

дація особистості настає в 15-20 разів швидше, ніж в алкоголіків [3, с. 6]. При цьому, «повторне, а в деяких випадках навіть єдине вживання наркотику викликає одну з перших ознак захворювання наркоманією – психічну залежність від вжитої отрути» [2, с. 48].

Доцільно зробити висновок, що кримінологічне, кримінально-правове поняття наркотичної залежності неможна відривати від поняття медичного, тому що медичний критерій, за справедливим визнанням більшості дослідників, має базисний характер. Це обумовлено, насамперед, тим, що наркотизм у сучасному розумінні – сфера наркологічного захворювання [4, с. 32].

Отже, новий об'єднуючий підхід до вивчення хімічної адикції як єдиного поняття «наркотизм» – це, по суті, розвиток і уточнення давно існуючого поняття «наркотичні засоби» [5, с. 12]. Об'єднуючий підхід при розгляді проблем хімічної адикції у даний час сприймається на рівні практичного завдання. При цьому мотивація щодо охорони здоров'я за такого підходу при розгляді соціальних явищ хімічної адикції одночасно повинна розглядатися й у ракурсі ранньої кримінологічної профілактики. Така тенденція послідовно захищається юристами [6, с. 47, с. 108, с. 17, с. 47, с. 258]. Це пояснюється насамперед тим, що «чистого наркомана зараз зустріти нелегко – відсутність наркотиків він прагне почасти компенсувати алкоголем і навпаки» [7, с. 80].

За результатами конкретних соціологічних досліджень, проведених в Інституті держави і права НАПрН України, зокрема відзначалося, що «кожний третій наркоман практикує змінну форму вживання традиційних наркотиків і алкоголю, а кожний четвертий алкоголік припускає зміну алкоголю на наркотики або токсичні речовини» [8, с. 398].

Крім того, нерідко «особливо характерною вважається певна послідовність зловживання предметами наркотизму, коли один з них нашаровується на інший: за алкоголем впливає марихуана, за нею – кокаїн, а потім, наприклад, галюциногени» [9, с. 287].

Ми припускаємо, що поняття «наркотизм» доцільно використовувати в більш загальному розумінні цієї криміногенної проблеми, а наркоманію як його медичну складову. Звідси логічно впливає, що *наркотизм – це «причина-дія», а наркоманія, алкоголізм і токсикоманія, в даному розумінні загальнотеоретичного положення виступає, як «захворювання-наслідок»*. Отже, наркоман – це хворий, якому поставлений медичний діагноз захворювання – «наркоманія» [10, с. 62].

Наркоман, будучи хворою людиною, насамперед є об'єктом спеціальної уваги органів охорони здоров'я. У той же час наркоман, який порушує діюче кримінальне законодавство у зв'язку зі своєю суспільно-небезпечною поведінкою, обумовленою наркотичним станом, з участю в наркобізнесі чи в іншій протиправній діяльності, зрештою стає наркоманом – злочинцем [11, с. 4-5]. Саме тому, на нашу думку наркотизм, в залежності від рівня суспільної небезпеки все ж таки доцільно розглядати як поведінку асоціальну, таку що виходить за рамки поняття «норма», а в деяких випадках, як адміністративне або навіть кримінальне правопорушення.

Тут доцільно, з урахуванням висловлених узагальнених суджень, вважати, що наркотизм – це сукупність суспільно небезпечних для суспільства дій, які проявляються в злісному пияцтві, а також у свідомому вживанні наркотиків і токсичних речовин без лікарського призначення, незаконних операцій з ними, залучення інших осіб до немедичного вживання таких засобів, а також навмисне створення певних умов, що сприяють надходженню їх у незаконний обіг.

Наркотизм об'єднує uzалежнених осіб на рівні: а) хвороби, проблемами якої займається наркологія; б) особистості, проблемами якої займається соціологія та психологія; в) злочинності, проблемами якої займаються, насамперед, кримінальне право і кримінологія [12, с. 22].

Звичайно, злочинність яку породжує хімічна адикція полягає в тому, що вона в декілька разів швидше за темпами наростання (особливо це стосується підліткової наркоманії), випереджає приріст алкогольної злочинності. Тому доцільно, детальніше зупинитись на концептуальних аспектах об'єднуючого поняття сп'яніння алкоголем, наркотиками, токсичними речовинами та їх соціально-кримінологічних аспектах.

Як відомо спочатку алкоголь, наркотики і токсичні речовини розглядалися на рівні лише абстрактної схожості і взаємозамінності або просто об'єднувалися соціально-побутовим поняттям сп'яніння. Тут можна говорити, про те, що алкоголізм, наркоманія і токсикоманія, за деякими медико-біологічними і соціальними параметрами багато в чому збігаються. Тому ряд науковців, які досліджували алкоголізм (А.А. Портнов, І.М. Пятницька, І.В. Стрельчук та ін.) розглядають спиртне саме як різновид наркотиків або токсичних речовин і, відповідно, алкоголізм як різновид наркоманії або токсикоманії [13].

Зокрема, говорячи про соціальні наслідки алкоголізму, про його вплив на життя суспільства і правопорядок, В.М. Бехтерев порівняв сп'яніння з епідемією: «П'ють усі, хто тільки хоче: здорові і хворі, чоловіки і жінки, дорослі і діти... Населення через це убожіє, бідніє, фізичні і моральні сили руйнуються, створюючи велику загрозу майбутньому поколінню. І це змушує кричати всіх, хто вболіває за інтереси суспільства, інтереси нащадків: «Зупиніться!»... Наукою точно встановлено, що чим міцніший алкоголь, тим шкідливіше він діє на організм» [14, с. 111-112].

В.М. Бехтерев, активно виступаючи проти пияцтва й інших форм одурманення, пов'язував феномен сп'яніння з термінологічним поняттям «опоєння», яке породило «цілу систему абсолютно диких звичаїв... У 75 випадках із 100 пияцтво породжується саме звичаями» – стверджував він [14, с. 114-115]. Стосовно понять «алкоголік» і «алкоголізм» роз'яснень у літературі зустрічаємо набагато більше і ширше [15, с. 37, с. 6, с. 12], думаємо причиною цього є історичний контекст, адже порівняно з наркоманією в широкому соціальному сенсі, алкоголізм має багато глибші історичні витоки для людства. Первинна і більш об'ємна «епідемія» пияцтва в суспільстві ніби лишала в тіні сп'яніння іншими одурманюючими речовинами, віддаляючи постановку проблеми об'єднуючого підходу до поняття пияцтва, наркоманії і токсикоманії.

Тим часом, ще на початку ХІХ ст. одурманюючі речовини (головним чином, алкоголь), вченими того часу ототожнювались із спільним поняттям «гострої отрути». С. Громов зауважує, що гострооглушливі отрути, що впливають на причинність учинення злочинів, повинні вивчатись судово-медичною наукою. Він викладає теоретичні роздуми, яким чином «слід пояснювати сумнівні судові випадки» [16, с. 1]. На початку ХХ століття Е. Гофман, як збірне поняття сп'яніння, ввів новий термін – «наркотичний засіб». Так, на його думку, «з наркотичних засобів, вживаних для введення в стан несвідомості, варто згадати, насамперед, про спиртні напої» [17, с. 116], також у своєму підручнику Е. Гофман один з перших розглядав і конкретні злочини, які здійснювались у «наркотичному» стані [17, с. 50]. Проте надалі поняттям наркотичних засобів усе частіше охоплювались і такі одурманюючі речовини, як традиційні наркомісткі рослини, психотропні ліки і токсичні речовини.

Реакцією організму на психоактивну речовину, наприклад алкоголь, є стан патологічного сп'яніння, яке представляє собою короткочасне *психічне захворювання*. Проявляється воно в двох формах. Одна з них нагадує епілепсію, а в другій переважає продуктивна психопатологічна симптоматика: бредові ідеї, галюцинації та агресія. Такий стан може продовжуватись декілька годин. В цей час людина не виглядає нетверезою, але вся його поведінка є наслідком хворобливих переживань (продуктивних симптомів), наприклад маячні, галюцинацій, ілюзій, які супроводжуються сильним страхом. В цілому поведінку людини можна охарактеризувати як схожу на «сказ» або агресивну, що частіше за все призводить до скоєння суспільно небезпечних вчинків. Патологічне сп'яніння закінчується раптово термінальним сном і характеризується втратою пам'яті на переживання і події. Демонстративні дії часто являють собою маніфестацію прихованих і не до кінця усвідомлених рис особистості, таких як схильність до агресії, що в результаті призводить до криміногенної поведінки.

Але це стосується не усіх, механізми, що зумовлюють вчинки людини, тісно пов'язані з рисами його характеру. Однак не всі знають, що в основі більшості скоєних ними вчинків лежить їх емоційна незрілість. Численні дослідження також показали, що порушення поведінки (у тому числі і асоціальна поведінка) і виражена агресивність в дитинстві корелюють з алкоголізмом в період дорослості. Деякі автори вважають такі варіанти поведінки факторами підвищеного ризику розвитку залежності. На процес дозрівання особистості впливають у рівній мірі, як внутрішні, так і зовнішні фактори, абсолютно не залежні від самої особистості. З цієї причини неправильне протікання цього процесу не можна розглядати як прояв злої волі і тим більше звинувачувати в цьому емоційно незрілу особистість. Незрілі особистості мають значно більше проблем з подоланням різноманітних життєвих труднощів, ніж інші люди. Дуже часто їм для цього потрібні «підпірки». Для одних такою «підпоркою» будуть наркотики, для інших більш доступний алкоголь.

На початковому етапі вживання психоактивної речовини полегшує функціонування, але одночасно і порушує його, і навіть унеможлиблює дозрі-

вання, тобто процес правильного формування особистості і закріплення корисних якостей. Тому серед хворих на алкоголізм, нескладно зустріти 40-50-річну людину, вчинки і реакції котрого мало чим відрізняються від, тих, які ми бачимо у його неповнолітнього сина або дочки. Як відомо, схильність до агресивних вчинків, надмірну відвертість в спілкуванні з людьми або до азартних ігор частіше проявляється після вживання психоактивних речовин коли в результаті седативних властивостей знімаються обмеження. З цього випливає, що психоактивні речовини розгальмовують внутрішній контроль, усувають ніяковість, скутість, полегшують вираження почуттів, викликають підвищення самооцінки, знімають обмеження та заборони, вивільняють відчуття сили і переваги і т. ін.

У залежність від психоактивних речовин потрапляють різні люди, але майже всі «жертви» залежності періодично здійснюють вчинки, визначувані як деструктивні і асоціальні та навіть криміногенного характеру. Коли ж токсична речовина припиняє діяти, деякі з них зразково справляються з роллю батька, матері або порядного працівника, часто переживають відчуття провини.

В той же час в деяких дослідженнях не виявляють будь-якої суттєвої різниці в особливостях особистості в популяції осіб, які страждають алкоголізмом або наркоманією, в порівнянні з тими, у кого немає ознак цих захворювань.

Висновки. Підводячи підсумок нашого дослідження можемо стверджувати, що важливо встановити концептуальні причини адиктивної криміногенності. Адже не помічаючи це явище, суспільство, також вперто відмовляється помічати прямий причинно-наслідковий зв'язок адиктивної поведінки з правопорушеннями і злочинами. Такі дослідження безумовно сприятимуть створенню найбільш ефективних можливостей для їх первинної профілактики, нейтралізації та усунення в організаціях державного сектору, створення реабілітаційних програм, залучення громадських організацій, соціальних служб. Насамперед це важливо на тлі розвитку нашої країни як Європейської держави органічний зв'язок цих суспільно-небезпечних явищ набуває підвищений та актуальний характер, особливо з кримінологічних позицій, адже сучасна Європейська держава зобов'язана мати здорове, криміногенно-чисте, демократичне суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наркотизм и преступность. – Киев, 1994; Габиани А.А. На краю пропасти: наркомания и наркоманы. – М., 1990; Ахмедов Г.Д., Кадыров М.М. Наркомания: преступность, ответственность. – Ташкент, 1989; Дидковская С.П., Фесенко Е.В., Гарницкий С.П. Наркомания: уголовно-правовые и медицинские проблемы. – Киев, 1989.
2. <http://www.schoollife.org.ua/?p=4221>
3. <http://nc-nasihhatplus.com.ua/narkostatistika-ukrainy-neuteshitelna.html>.
4. Дунаевский В. В., Стяжкин В.Д. Наркомании и токсикомани / В.В. Дунаевский, В.Д. Стяжкин. – Л., 1990. – С. 104.
5. Роцин А. И. Путь в бездну. – Киев, 1990. – С. 11; Николаева Л. П., Пятницкая И. Н. Выявление лиц, употребляющих наркотики, и особенности воспитательно-профилактического воздействия на них. – М., 1978.

6. Теоретичні основи боротьби з наркотизмом серед засуджених до позбавлення волі / О.М. Гумін, П.В. Мельнік. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. – 418 с.
7. Лановенко И. П. Понятие наркотизма / И.П. Лановенко, В.И. Касынок // Наркотизм и преступность. – С.12.
8. Боголюбова Т. А. Наркотизм и наркобизнес: стратегия борьбы / Т.А. Боголюбова // Научная информация по вопросам борьбы с преступностью. – М., № 130, 1991. – С.47; Рошин А.И. Путь в бездну. – Киев, 1990. – С. 108; Боготищев С.В. Организация и правовое совершенствование борьбы с наркоманией и токсикоманией. – М., 1990. – С.17. Боголюбов Т.А. Некоторые результаты криминологического изучения проблем борьбы с наркотизмом // Вестник Московского университета. Серия II. Право. 1988. - №2. – С.47; Габияни А.А. Наркотизм вчера и сегодня. – Тбилиси, 1988. – С. 258.
9. Лукачер Г. Я., Макшанцева Н.В., Чудновский В.А. Одурманивающие средства в подростковой среде // Социологические исследования. М., №4, 1990. – С.80.
10. Лановенко И. П., Касинюк В.І. Правова концепція поняття наркоманії. До проекту нового КК України // Правова система України: теорія і практика. – Київ, 1993. – С.398.
11. Личко А. Е., Битненский В.С. Подростковая наркология. – Л., 1991. – С.287.
12. Закон Украины от 15.02.1995г. «О мерах противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ, прекурсоров и злоупотреблению ими» // Ведомости Верховного Совета Украины. – 1995. – №10. – С.62 .
13. Пахомов В., Козакова В., Фирсанов С. Наркомания совершение корыстных преступлений // Советская юстиция. – М., 1993. №12. – С.4-5.
14. Лановенко И. П., Косынюк В.И. Понятие наркотизма // Наркотизм и преступность. – Киев, 1994. – С.22.
15. Портнов А. А., Пятницкая И.Н. Клиника алкоголизма. – Л., 1973; Пятницкая И.Н. Злоупотребление алкоголем и начальная стадия алкоголизма. М., 1988; Стрельчук И.В. острая и хроническая интоксикация алкоголем. – М.,1973.
16. Бехтерев В. М. Алкоголизм и борьба с ним // Классики русской медицины о действии алкоголя и алкоголизма. – М., 1988. – С.111-112.
17. Лисицын Ю. П., Сидоров П.И. Алкоголизм. – С.9; Копит Н.Я. Сидоров П.И. Профилактика алкоголизма. – М., 1986. – С.37; Артемчук А.Ф. Алкоголизм у лиц молодого возраста. – Киев, 1985. – С.6; Воронович Богдан Т. Без тайн о зависимостях и их лечении. Пер. с пол.-К; Сфера, 2004. – 270 с.
18. Громов С. Краткое изложение судебной медицины для академического и практического употребления. – СПб., 1838. –С. 432., С. 1.
19. Гофман Э. Учебник судебной медицины. – [пер. с нем.]. – СПб., 1908. – С. 116.

Дронов А. Е. КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ АДДИКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ

В исследовании рассмотрены негативные последствия наркотизации общества и охарактеризовано это явление как асоциальное, противоправное поведение. Основными методами исследования являются теоретический анализ наиболее современных научных источников по соответствующей тематике, проведение опроса и анализ полученных результатов с использованием методов математической статистики. Доказывается, что концептуально важно установить основные причины криминогенности аддиктивного поведения, что в свою очередь будет способствовать созданию наиболее эффективных возможностей для ее первичной профилактики, нейтрализации и устранения.

Ключевые слова: *делинквентное поведение, аддиктивное поведение, наркотизм, наркотические средства, психоактивные вещества.*

Dronov A. E. CRIMINOLOGICAL ASPECTS OF ADDICTIVE BEHAVIOR

The study examined the negative consequences of anesthesia society. The purpose of the research - to characterize the phenomenon as antisocial and unlawful behavior. The main methods of research are theoretical analysis of the most modern scientific sources on relevant topics, conduct a survey and analysis of the results obtained using the methods of mathematical statistics. It is proved that conceptually important to establish the main causes of criminality addictive behaviors, which in turn will help to create the most effective opportunities for its primary prevention, neutralization and elimination.

Keywords: *delinquent behavior, addictive behavior, drug addiction, drugs, psychoactive substances.*

УДК 159.922.7

Загурська І. С. (м. Житомир)

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОЇ САМООЦІНКИ ЗДІБНОСТЕЙ
В УЧБОВО-ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ**

У статті розглядається проблема взаємозв'язку оцінювання та розвитку диференційованої самооцінки здібностей учнів першого класу в умовах учбово-творчої діяльності. Відмічено, що важливою умовою сприймання зовнішньої оцінки та розвитку диференційованої самооцінки здібностей є розуміння критеріїв зовнішнього оцінювання власної діяльності з боку вчителя і ровесників. Доведена значимість високого рівня рефлексії здібностей і соціальної рефлексії для розвитку адекватності та диференційованості самооцінки здібностей.

Ключові слова: *оцінювання, диференційована самооцінка здібностей, учбово-творча діяльність.*

Постановка проблеми. Початок шкільного навчання позначається не лише зміною провідної діяльності, а й об'єктом та предметом зовнішнього оцінювання, яке, без перебільшення, визначає подальший розвиток самооцінки. В ігровій діяльності критеріями зовнішнього оцінювання переважно є ініціативність та оригінальність у вирішенні ігрових завдань. У навчальній діяльності акценти зовнішнього оцінювання зміщуються. Однією з перших стресових ситуацій для першокласників є нерозуміння цих акцентів. Оскільки основним критерієм оцінювання стає шкільна успішність, а процесуальним, у більшості випадків, слухняність, то для учнів надзвичайно важливим є такі зміст та форма оцінювання та оцінки, які давали б змогу знімати цю когнітивну неузгодженість. Від розвитку дії оцінки залежить розвиток *диференційованої самооцінки здібностей*. Важливою умовою розвитку самооцінки здібностей молодших школярів є діяльність з високим розвивально-творчим потенціалом, яку ми означили як **учбово-творчу діяльність**. Її особливістю, яка зближує учіння з власне творчою діяльністю, окрім суб'єктивно відкритих знань, є *пріоритет соціальної значимості результатів*.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Аналіз розвитку функції оцінки та її зв'язку із самооцінкою, передбачає чітку диференціацію якісного та кількісного оцінювання. Проблема